

PHOTOΞ

No 245 | 7€

EISA

EUROPEAN IMAGE AND SOUND ASSOCIATION

ΔΟΚΙΜΕΣ

- SONY ALPHA 7C II
- FUJIFILM X-S20

www.nexusmedia.gr

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΙ
ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ

- EISA MAESTRO
- SWPA
- WPP 2024

ΟΙ ΚΑΛΥΤΕΡΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ!

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΓΝΩΡΙΜΙΕΣ:
ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΚΗΣ
(ART PHOTO CLUB)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
& PORTFOLIO

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΟΦΙΚΙΤΗΣ
MARABOU PROJECT

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΙ
ΠΕΤΡΟΣ ΣΟΦΙΚΙΤΗΣ:
ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ...
ΚΑΙ ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ...

Το ταξίδι κάποιες φορές δεν είναι μόνο οι τόποι αλλά (και) οι άνθρωποι. Ιστορίες παλιότερες και νεότερες, οικείες σε εμάς ή τελείως παράξενες για τις μέρες μας, συνθέτουν και ολοκληρώνουν το κάδρο μιας περιοχής, δίνουν την πνοή, τη ζωή και την πραγματική ιστορία της.

Με αυτό το σκεπτικό σαν πυξίδα, το φωτογραφικό δίδυμο Κωνσταντίνου και Πέτρου Σοφικίτη ξεκίνησε το project Μαραθου – Προσωπογραφίες του Αιγαίου, αποκαλύπτοντάς μας το πρόσωπο ενός τμήματος της Ελλάδας που οι περισσότεροι από εμάς συνδέουμε με θαλασσινά τοπία και διακοπές.

Ποια ήταν πρώτη σκέψη που έδωσε το έναυσμα για το project αυτό;

Πρόκειται για ένα εγχείρημα που ξεκίνησα το 2018 με σκοπό να καταγράψω, να κινηματογραφήσω και να φωτογραφίσω, όλα τα κατοικημένα νησιά του Αιγαίου, στο σύνολό τους ό8. Αυτό το ταξίδι διήρκεσε περίπου 7 χρόνια και ολοκληρώθηκε πριν μερικές εβδομάδες που επισκέφτηκα τις Οινούσες, που ήταν το τελευταίο νησί από τα ό8! Από αυτό το υλικό, δημιουργούμε δύο θεματικά φωτογραφικά λευκώματα (Νότιο Αιγαίο και ΒΑ Αιγαίο με Σποράδες) που μέσα από τις ιστορίες των Ανθρώπων που αποτυπώνονται από την εξαιρετική κειμενογράφο Χριστίνα Κυπαρισσά καθώς και την συγγραφή ενός τεκμηριωμένου κειμένου για κάθε νησί ξεχωριστά με στοιχεία μυθολογικά και ιστορικά από την Αγγελική Ηλιοπούλου, (Υποψήφια Διδάκτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών), τα οποία θα βοηθήσουν στη διαφύλαξη αυτών των προσωπικοτήτων και των όσων πρεσβεύουν για πάντα, ενώ η βιντεοσκόπηση τόσο θεματικά, σε μορφή επεισοδίων, όσο και συγκεντρωτικά, σε μορφή ντοκιμαντέρ, θα δώσει τη δυνατότητα αναπαραγωγής του υλικού σε τηλεοπτικά και διαδικτυακά μέσα αντίστοιχα καθώς και την συμμετοχή του ντοκιμαντέρ σε διεθνή

κινηματογραφικά φεστιβάλ. Παράλληλα, όλες οι συναντήσεις ηχογραφούνται με στόχο να δημιουργήσουμε μία βάση ηχητικών δεδομένων σε μορφή podcasts και να την αξιοποιήσουμε στο βιβλίο με ένα διαδραστικό τρόπο που να επιτρέπει στον αναγνώστη να ακούσει και να δει τις συνεντεύξεις. Σε όλη αυτή τη πορεία και τη διαδικασία – επειδή πρόκειται για ένα ζωντανό έργο – και στην προσπάθεια να το γνωστοποιήσω, οργανώνω κάποιες δράσεις όπως οι εκθέσεις στη Ρόδο, στην Κύθνο, στη Σαντορίνη και κάποια άλλα δρώμενα για να προβληθεί και να παρουσιαστεί αυτή η προσπάθεια.

Αυτό σταδιακά θα επεκταθεί σε όλες τις περιοχές της Ελλάδας. Η ιδέα γεννήθηκε πρωτογενώς μέσα από τις αφηγήσεις του πατέρα μου, ο οποίος με την ιδιότητα του φωτογράφου και ερευνητή γύρισε τα περισσότερα χωριά της Ελλάδας τις δεκαετίες του 1980 και '90, όπως επίσης και μέσα από την προσωπική μου αναζήτηση και παρατήρηση των ανθρώπων και των συνθηκών τους στα καφεενεία, στις πλατείες στα γλέντια του Αιγαίου, στους χειμώνες και τα καλοκαίρια τους.

Το αρχικό όνομα του πρότζεκτ ήταν και παραμένει «Ιστοριογράφημα στο Αιγαίο» και ήταν μια σκέψη και πρόταση του συγγραφέα και γνωσιολόγου Ιωάννη Τσάτσαρη, που τα βιβλία του και ο λόγος του έχουν αποτελέσει πυξίδα σκέψης για εμένα και ήταν ο λόγος που αγάπησα τόσο πολύ την Ελλάδα και ανέπτυξα την ανάγκη να την εξερευνήσω. Το επάγγελμά μου, μου έχει επιτρέψει να ταξιδέψω σε περίπου 70 με 75 χώρες, σε κάποια από αυτά σε συνεργασία με το *National Geographic*, που δίνει τη δυνατότητα και σε εμένα και στον Πέτρο να κάνουμε τέτοια project. Αλλά το ελληνοκεντρικό στοιχείο με μαγνήτιζε

και με μαγνητίζει πάρα πολύ και βασικός υπεύθυνος - για να το πω χαριτολογώντας - είναι αυτός ο συγγραφέας. Η τρίτη αφορμή, που έχει να κάνει με την αισθητική και με πράγματα που μου έχουν ενεργοποιήσει τους αισθητήρες, είναι η πορεία της Δόμνας Σαμίου. Μου αρέσει η παραδοσιακή μουσική, μέσα από τα γλέντια και τα πανηγύρια. Η Δόμνα Σαμίου έκανε ένα ίδιο πράγμα μουσικά, ηχογραφώντας από άκρη σε άκρη όλη την Ελλάδα με ένα μαγνητοφωνάκι που είχε. Μόνη της είχε πάει σε όλα τα χωριά για να μπορέσει να κρατήσει ό,τι μπορούσε από την παράδοση, παίρνοντας την σκυτάλη από τον Σίμωνα Καρρά.

Αυτοί είναι οι τρεις πυλώνες, στους οποίους πάντα αναφέρομαι και από τους οποίους πάντα παίρνω πράγματα και έχουν γίνει ένα είδος πυξίδας και αφορμής. Επειδή πάντα όλοι μας έχουμε και πολλά προβλήματα και πολλές εκκρεμότητες και δεν έχουμε χρόνο, το 2018 θεώρησα ότι αυτό το μοτίβο δεν θα αλλάξει. Βοήθησε, (εντός και εκτός εισαγωγικών), και η περίοδος του κορωνοϊού οπότε και σταμάτησαν όλα. Εγώ είχα κάποιες ειδικές άδειες [σ.σ.: λόγω επαγγέλματος], ώστε να μπορώ να επισκέπτομαι τα νησιά και αξιοποίησα εκείνον τον χρόνο, που ήταν λίγο νεκρός, και όλη αυτή την ανάγκη που είχα να ξεκινήσω αυτό το εγχείρημα. Τώρα, μετά από 7 χρόνια, έχει σχεδόν ολοκληρωθεί.

Πώς προσεγγίσατε τους ανθρώπους που φωτογραφίσατε; Τους γνωρίζατε ήδη ή τους πλησιάσατε με την ιδέα και την δέχτηκαν;

Δεν υπάρχει ένα αυστηρό μοτίβο με το οποίο βρίσκω τους ανθρώπους. Με μαγνητίζουν οι ιστορίες που δεν είναι δημοφιλείς. Ας πούμε οι αντιήρωες. Μπορεί, για παράδειγμα, να είναι γυναίκες ναυτικών, όχι οι ίδιοι οι ναυτικοί. Ή άλλα πράγματα που δεν έχουν προβληθεί. Δεν εστιάζω σε κάτι που είναι ήδη δημοφιλές. Μπορεί και να είναι και να έχει πολύ ωραία ιστορία και ασφαλώς θα το καταγράψω. Αλλά αυτό που κάνω είναι να μελετήσω, στον βαθμό που μπορώ, την εκάστοτε βιβλιογραφία, είτε από τοπικά περιοδικά, είτε από παλιότερες δημοσιεύσεις ή από τα ίδια τα νησιά που βγάζουν δικά τους έντυπα, από γλέντια, από ανακοινώσεις κ.λπ. Προσπαθώ να βρίσκομαι στο εκάστοτε νησί σε περιόδους που υπάρχουν έθιμα, όπως τα Καζανέματα, τα Χριστούγεννα, το Πάσχα, κάποια τριήμερα που συμβαίνουν πολύ ενδιαφέροντα έθιμα! Επομένως εξαντλώ λίγο τα περιθώρια της βιβλιογραφίας του εκάστοτε μέρους, εφημερίδων και περιοδικών σε κάποια μεγαλύτερα νησιά. Μια πρώτη προσέγγιση είναι να μάθω κάποιες πληροφορίες, αλλά, για να είμαι ειλικρινής, έχω διαπιστώσει ότι η μεγαλύτερη επιτόπια έρευνα γίνεται όταν είμαι εκεί. Ο λόγος που επιλέγω χειμώνα, ως επί το πλείστον, είναι ακριβώς επειδή υπάρχει περισσότερος χρόνος και ανάγκη μάλλον για επικοινωνία. Σε πολύ μικρά νησιά, όπως μπορεί να είναι το Αγαθονήσι, ή νησιά με πέντε κατοίκους, πάω στο καφενείο, που συνήθως είναι το μόνο ανοιχτό τον χειμώνα, και ακούω και μαθαίνω ιστορίες από τους ίδιους εκεί. Δεν τους προσεγγίζω σαν κάποιου είδους αξιοθέατα, επειδή μπορεί να έχουν φωτογενείς φυσιογνωμίες. Πάντα θα προσεγγίσω χωρίς την κάμερα σε πρώτο χρόνο, έτσι ώστε να υπάρχει ένα πιο ειλικρινές και

αυθεντικό μοίρασμα σε επίπεδο γνωριμίας, πληροφορίας κ.λπ. Δεν είναι δηλαδή ότι «ήρθα, σε φωτογραφίζω, φεύγω, να ανεβάσω κ.λπ.». Οι άνθρωποι επιλέγουν τι θα σου πουν, πώς θα μοιραστούν το χρόνο τους και πώς θα μοιραστούν μια πληροφορία. Είναι για μένα προϋπόθεση να υπάρχει εμπιστοσύνη και οπωσδήποτε σεβασμός σε αυτό που οι ίδιοι θέλουν να πουν. Οπότε υπάρχει μια προσέγγιση συζήτησης και όχι μια συνθήκη συνέντευξης. Είναι κάτι που ούτως ή άλλως έκανα και έχω την πείρα, γιατί μου αρέσει να συζητάω με μεγαλύτερους ανθρώπους για διάφορα πράγματα, επομένως πηγαίνω εκεί και, εφόσον υπάρχει το περιθώριο, ο χώρος και ο χρόνος, στη συνέχεια αναφέρομαι και σε αυτό το εγχείρημα. Τους λέω τι κάνω και ότι θα με ενδιέφερε αυτή η ιστορία. Στις ιστορίες πολλές φορές προκύπτουν πολλοί ήρωες, από το ίδιο νησί, και αρχίζει και ξεδιπλώνεται ένας χάρτης πραγμάτων. Και κατά κάποιο τρόπο έτσι καταφέρνω να γνωρίσω κάποιες ιστορίες και κάποιους ανθρώπους και να προσχωρήσω στην «ενδοχώρα» της εκάστοτε κοινωνίας.

Υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες η μία ιστορία φέρνει την άλλη και από έναν αρχικό σχεδιασμό κάποιου αριθμού πορτραίτων βρίσκεστε με πολλαπλάσια;

Αυτό προκύπτει εννιά στις δέκα φορές. Είναι σαν τη Λερναία Ύδρα. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι όταν στην Τήνο συνάντησα τον κύριο Γεωργίου που όταν ήταν τεσσάρων έτυχε να γνωρίσει τον Χαλεπά και ο ίδιος έγινε μαρμαράς επειδή έχει όλη αυτή την αισθητική και την ιστορία η Τήνος, και ανεξάρτητα από αυτό, γιατί εκεί θα εστιάζαμε, είχε και μια καταπληκτική ιστορία. Κυνηγώντας παλιά τις κοπέ-

λες που ήθελαν και επιθυμούσαν, δεν είχαν άλλο τρόπο πέρα από τις καντάδες και τα γλέντια. Όταν ήταν 19 ή 20 χρόνων της έκαναν καντάδα μια κομπανία από πέντε άτομα κι επειδή ήταν Δευτέρα βράδυ ο χωροφύλακας τους έκανε αυτό που τώρα θα λέγαμε μήνυση. Έπρεπε να δικαστούν αυτοί και να γίνει κάτι σαν λαϊκό δικαστήριο στην πλατεία και να αποφασίσει ο δικαστής. Αυτός ο άνθρωπος ήταν εκεί επειδή τραγουδούσε και ο δικαστής λέει «μου είπε ο χωροφύλακας ότι ουρλιάζατε και ενοχλούσατε τον κόσμο», αυτοί απάντησαν ότι «εμείς ποτέ δεν ουρλιάσαμε, κελαπδάμε» και λέει ο δικαστής «ωραία, φέρτε τα όργανα να δω αν είναι κελάπημα ή αν είναι ενόχληση». Άρχισαν να τραγουδάνε και μετατράπηκε όλο αυτό σε πανηγύρι. Τελικά καταδικάστηκε ο χωροφύλακας!

Αυτή η ιστορία είχε βγει στις εφημερίδες της εποχής κι εγώ μετά αναζήτησα τους άλλους τέσσερις. Βρήκα έναν από αυτούς που ήταν μια άλλη περίπτωση και κάπως έτσι πήγα στον Πύργο, το χωριό της Τήνου, και βρήκα εκεί τον κύριο Αλεξόπουλο που είχε «πρωταγωνιστήσει» σε αυτή την ιστορία. Αυτό συμβαίνει συχνά!

Ποια είναι η γοητεία και ποιες είναι οι δυσκολίες στο να φωτογραφίσεις έναν άνθρωπο στον δικό του χώρο;

Ο κάθε άνθρωπος έχει μια ζωή ολόκληρη, ίσως δύσκολη, με πολλά στοιχεία, την οποία κι εγώ δεν μπορώ να την απληφθώ μέσα σε δυο τρεις μέρες που μπορεί να συναντήσω κάποιον, ούτε να τον προβάλλω σαν κάτι άλλο. Επομένως με είχε προβληματίσει το τι επιλέγουν και πώς επιλέγουν να μου το πουν. Και μάλλον δεν θα πουν μια πιο – as πούμε – σκοτεινή πλευρά της ιστορίας τους, αλλά την πιο ένδοξη.

Κι επειδή όλο αυτό ήθελα να έχει μια αυθεντικότητα και μία ειλικρίνεια και μια ευθύνη στο τι προβάλεις και τι λες και πώς το λες και ήθελα να γίνει βιβλίο, δεν θα ήθελα να μείνει κάτι που θα ήταν επιφανειακό, αλλά κάτι που θα είναι τεκμηριωμένο και όσο πιο σοβαρό γίνεται, σε επίπεδο πληροφορίας. Οπότε με απασχολούσε πώς μπορούσε να αποτυπωθεί αυτό. Με ένα κοντινό πορτραίτο δεν αποτυπώνεται, αν και το βλέμμα λέει πολλά, χωρίς όμως να αποτυπώνει τόσο πολύ την ιστορία. Οπότε σκέφτηκα ότι εφόσον αυτοί οι άνθρωποι μου φωτίζουν μία πλευρά της ιστορίας τους – δεν μου τα λένε όλα – κάπως πρέπει να αποτυπωθεί αυτό στη φωτογραφία. Έτσι κατά τη διάρκεια του project, επέλεξα αυστηρά το περιβαλλοντικό πορτραίτο που θα αφορούσε ως επί το πλείστον τα εργαστήριά τους, το χώρο που σύχναζαν, το καφενείο, όπου είχαν ουσιαστικά ζήσει ένα πολύ μεγάλο μέρος της ζωής τους και χρησιμοποίησα μια εξωτερική πηγή φωτός – όλα τα πρόσωπα έχουν έναν ομοιογενή φωτισμό. Από την άλλη πλευρά όμως, έχεις κερδίσει την εμπιστοσύνη αυτών των ανθρώπων και σε έχουν βάλει μέσα στον χώρο τους, που ενεργειακά είναι πολύ ιδιαίτερος, είναι «δικός τους». Στη Δονούσα μπήκα στο σπίτι μιας γιαγιάς, όπου δεν είχε μπει καν η εγγονή της. Γι' αυτούς είναι το καταφύγιό τους. Μπαίνοντας εκεί δεν είναι ότι βγάζεις μια γενική εικόνα και γίνεται κάτι ιδιαίτερο. Οπότε με την εξωτερική πηγή φωτίζω το πρόσωπό τους και αυτά που φοράνε, που σημειολογικά είναι και αυτό που μου φωτίζουν εκείνοι κατά κάποιο τρόπο, μέσα από αυτά που μου λένε, και όλο το υπόλοιπο έχει στοιχεία αλλά είναι ελαφρά ανεστίαστο και λίγο πιο σκοτεινό, επειδή είναι πράγματα που δεν έχουν επιλέξει να τα μοιραστούν. Είναι σαν να είναι background

[σ.σ. φόντο] η ζωή τους, στη στιγμή που επέλεξαν να μοιραστούν κάτι. Κάπως έτσι κατέληξα σε αυτή την τεχνική, για να οπτικοποιήσω αυτό που αισθανόμουν.

Προτιμάτε τις λήψεις στις οποίες ο άνθρωπος κοιτάζει εσάς απευθείας ή αυτές όπου κοιτάζει κάπου αλλού;

Δεν τους καθοδηγώ. Μπορεί να έχω βρει ένα σημείο που μου αρέσει σε επίπεδο κάδρου. Προτιμώ να μην με κοιτάνε, αν και κάποιοι που κοιτάνε έχουν φοβερά έντονο ύφος, αλλά τελικά αφήνω να είναι όπως αισθάνονται. Γιατί ένας χαρακτήρας όταν νιώθει αμήχανα, αν τον βάλω να με κοιτάζει, θα είναι αμήχανο και το βλέμμα. Ένας πολύ σίγουρος ή γεμάτος αυτοπεποίθηση χαρακτήρας θα σε κοιτάζει και αυτό αντανακλά και τον χαρακτήρα του. Άρα είναι σε έναν «ελεύθερο ρόλο» και πολλές φορές και όσο μιλάμε βγάζω τις φωτογραφίες και απλά έχω ρυθμίσει την τεχνική πηγή φωτός.

Γιατί πιστεύετε ότι γοητευόμαστε οπτικά από το πιο «παλιό» ενώ ζούμε και εργαζόμαστε σε σύγχρονα περιβάλλοντα και με σύγχρονα μέσα; Γιατί δεν θα μπορούσε η προσωπογραφία να έχει σύγχρονο και όχι παραδοσιακό ύφος;

Αναρωτήθηκα κι εγώ με αφορμή την ερώτηση και κατέληξα στο ότι είναι ένα Οιδιπόδειο σύμπλεγμα, κάτι που μας συνδέει με ενώνει και μας μαγνητίζει, με τους δικούς μας προγόνους, ότι έχει να κάνει με καταγωγή, με προέλευση. Και έχει επίσης να κάνει και με ένα συγκινησιακό πλαίσιο - τουλάχιστον σε εμένα έτσι λειτουργεί- μέσα στο οποίο

σου δίνεται η δυνατότητα και η ευκαιρία να δεις όλες τις φάσεις της ζωής και το πώς και πού καταλήγουν. Και όλο αυτό το ταξίδι και όλη αυτή η παρατήρηση μπορεί να σε κάνει πολύ πιο παρατηρητικό και σοφότερο, εντός εισαγωγικών, με την έννοια ότι και η αποδοχή της ηλικίας είναι μια σύνδεση με τον κύκλο της ζωής και την ολοκλήρωσή της.

Για παράδειγμα, συνάντησα έναν άνθρωπο στην Αμοργό που ήταν 93 ετών και δεν έβλεπε, ούτε άκουγε, ούτε μπορούσε να περπατήσει. Σε εμένα φαινόταν λυπηρό και είναι κάτι που στα 35 ή 40 δύσκολα το αποδεχόμαστε, εκείνος όμως μου μίλησε και όταν τον ρώτησα ποια ήταν η πιο ευτυχισμένη περίοδος της ζωής του, γιατί είχε ζήσει πάρα πολλά, με απόλυτη βεβαιότητα και σιγουριά και με όσο κουράγιο είχε, μου είπε ότι ήταν αυτή η στιγμή, εκείνη η στιγμή που ήμασταν εκεί, επειδή μπορούσε να αισθανθεί -γιατί δεν έβλεπε καλά- τα εγγόνια του και τους γιούς του και όλο αυτόν τον κύκλο ζωής.

Οπότε η τρίτη ηλικία δεν είναι απλώς φωτογενής λόγω φυσιογνωμίας, αλλά μας μαγνητίζει αυτό ακριβώς. Συναντώ ανθρώπους με φοβερές ιστορίες ζωής, αλλά μπορεί να πω «εντάξει αυτός έχει άλλα τόσα χρόνια ζωής μπροστά του». Είναι σαν να βιάζεσαι να μάθεις κάτι, σαν να σου παίρνουν ένα βιβλίο από τα χέρια και να λες «μια στιγμή να διαβάσω το τελευταίο κεφάλαιο».

Έχει σημασία η παρουσίαση μιας φωτογραφικής δουλειάς σε πιο εικαστικό πλαίσιο; Σε έναν εκθεσιακό χώρο;

Απόλυτα. Είναι αναγκαίο. Ο ρυθμός, η ταχύτητα και η βιασύνη και με-

ρικές φορές και η προχειρότητα με την οποία εμείς οι ίδιοι επεξεργαζόμαστε ή βλέπουμε ή παίρνουμε πληροφορία, εξαφανίζει την ανάγκη για διάδραση, να πιάσεις ένα έντυπο, να το δεις ή να του δώσεις χρόνο. Είναι αδιανόπτο το πόσο πολύ πια μπορεί και να μην θέλουμε να ταξιδέψουμε επειδή έχουμε δει ένα μέρος τόσες πολλές φορές. Είναι ουσιαστικά σαν να καταρρίπτεται ένας αισθητήρας μας. Ένα από τα ελάχιστα εργαλεία που έχουν απομείνει είναι μια έκθεση γιατί η έκθεση έχει διάδραση, η διαδικασία να το τυπώσεις, να το προβάλεις, να το επικοινωνήσεις, το να βλέπεις πώς βλέπει ο κόσμος μια δική σου προσπάθεια, όλο αυτό με τίποτε δεν μπορεί να γίνει ψηφιακά. Είναι ένας άλλος κόσμος, αναλογικός, που θεωρώ ότι δεν μπορεί να αντικατασταθεί με τίποτε και από τίποτε.

Πώς θα συνεχίσουν οι «Προσωπογραφίες»;

Οι προσωπογραφίες είναι ένα μεγαλύτερο project που (ξεκινώντας από το Αιγαίο όπου ήδη καλύψαμε 8 νησιά) στοχεύει να ενσωματώσει όλη την Ελλάδα: Ήπειρο, Βόρεια Ελλάδα, Κρήτη, Πελοπόννησο. Όπως το πρώτο μέρος λέγεται Μαραβου- Ιστοριογράφημα στο Αιγαίο, στη συνέχεια θα έχουμε Μαραβου - Προσωπογραφίες της Κρήτης κ.ο.κ.

Παράλληλα, ξεκινώντας ήδη από τις αρχές Ιανουαρίου του 2024 πραγματοποιείται, ένα παρόμοιο project, με φωτογράφιση των διαφορετικών φυλών των Ιμαλαΐων σε συνεργασία με εθνογράφους και με την υποστήριξη του New York – Abu Dhabi University και άλλων φορέων, ξεκινώντας από το Νεπάλ. Αντίστοιχα θα πραγματοποιήσω

ένα οδοιπορικό και καταγραφή ανθρώπων στην Κούβα για τις ανάγκες μιας μεγάλης φωτογραφικής ενότητας που θα παρουσιαστεί στην Μπιενάλε της Αβάνας τον Νοέμβριο του 2024 και θα παρουσιάσει

30 περίπου πορτρέτα, μισά από το Αιγαίο και τα άλλα μισά από την Κούβα, σε έναν διάλογο μεταξύ των νησιών του Αιγαίου και το μεγαλύτερο νησί της Καραϊβικής! Ευχαριστώ!

Mini CV

Ο Κωνσταντίνος Σοφικίτης είναι επαγγελματίας φωτογράφος και μέλος του LensCulture Society (Magnum). Έχει συνεργαστεί με το National Geographic και η δουλειά του έχει δημοσιευτεί σε έντυπα και ψηφιακά μέσα αλλά και έχει εκτεθεί, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Έχει διακριθεί, το 2017, με την πρώτη θέση στον διεθνή διαγωνισμό Sony World Photography Awards, ενώ την ίδια χρονιά συμμετείχε και στην Biennale

της Βενετίας. Το ενδιαφέρον του εστιάζεται κυρίως στην ταξιδιωτική φωτογραφία, αναδεικνύοντας σε αυτήν τον ανθρωποκεντρικό της χαρακτήρα. Πνεύμα ανήσυχου και δημιουργικό, ο Κωνσταντίνος ταξιδεύει συνεχώς τον κόσμο για λόγους επαγγελματικούς και όχι μόνο, αποτυπώνοντας τη ζωή των ανθρώπων στους τόπους που επισκέπτεται.

Mini CV

Ο Πέτρος Σοφικίτης ξεκινάει την επαγγελματική του σταδιοδρομία στην φωτογραφία το 2008, πλάι στον πατέρα του και καταξιωμένο φωτογράφο, Δημήτρη Σοφικίτη. Αφαιρετικός και άριστος "δαμαστής" των φυσικών πηγών του φωτός, ο Πέτρος καταφέρνει να πυροδοτήσει έντονα συναισθήματα και να κάνει τον θεατή συνοδοιπόρο στις ιστορίες των φωτογραφιών του. Έχει συνεργαστεί με το National Geographic και διακριθεί σε

διεθνείς διαγωνισμούς. Έχει λάβει το 2011 τον τίτλο του "Contemporary Portrait Photographer of the Year", ενώ το έργο του έχει δημοσιευτεί στα μεγαλύτερα ελληνικά ενημερωτικά portals και έχει εκτεθεί σε σημαντικές γκαλερί και χώρους τέχνης στην Αθήνα και σε άλλες πόλεις.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΙ ΠΕΤΡΟΣ ΣΟΦΙΚΙΤΗΣ: ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΕΣ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ... ΚΑΙ ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ...

Το ταξίδι κάποιες φορές δεν είναι μόνο οι τόποι αλλά (και) οι άνθρωποι. Ιστορίες παλιότερες και νεότερες, οικείες σε εμάς ή τελείως παράξενες για τις μέρες μας, συνθέτουν και ολοκληρώνουν το κάδρο μιας περιοχής, δίνουν την πνοή, τη ζωή και την πραγματική ιστορία της.

Με αυτό το σκεπτικό σαν πυξίδα, το φωτογραφικό δίδυμο Κωνσταντίνου και Πέτρου Σοφικίτη ξεκίνησε το project Ματαβου – Προσωπογραφίες του Αιγαίου, αποκαλύπτοντάς μας το πρόσωπο ενός τμήματος της Ελλάδας που οι περισσότεροι από εμάς συνδέουμε με θαλασσινά τοπία και διακοπές.

Ποια ήταν πρώτη σκέψη που έδωσε το έναυσμα για το project αυτό;

Πρόκειται για ένα εγχείρημα που ξεκίνησα το 2018 με σκοπό να καταγράψω, να κινηματογραφήσω και να φωτογραφίσω, όλα τα κατοικημένα νησιά του Αιγαίου, στο σύνολό τους 68. Αυτό το ταξίδι διήρκεσε περίπου 7 χρόνια και ολοκληρώθηκε πριν μερικές εβδομάδες που επισκέφτηκα τις Οινούσες, που ήταν το τελευταίο νησί από τα 68! Από αυτό το υλικό, δημιουργούμε δύο θεματικά φωτογραφικά λευκώματα (Νότιο Αιγαίο και ΒΑ Αιγαίο με Σποράδες) που μέσα από τις ιστορίες των Ανθρώπων που αποτυπώνονται από την εξαιρετική κειμενογράφο Χριστίνα Κυπαρισσία καθώς και την συγγραφή ενός τεκμηριωμένου κειμένου για κάθε νησί ξεχωριστά με στοιχεία μυθολογικά και ιστορικά από την Αγγελική Ηλιοπούλου, (Υποψήφια Διδάκτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών), τα οποία θα βοηθήσουν στη διαφύλαξη αυτών των προσωπικοτήτων και των όσων πρεσβεύουν για πάντα, ενώ η βιντεοσκόπηση τόσο θεματικά, σε μορφή επεισοδίων, όσο και συγκεντρωτικά, σε μορφή ντοκιμαντέρ, θα δώσει τη δυνατότητα αναπαραγωγής του υλικού σε τηλεοπτικά και διαδικτυακά μέσα αντίστοιχα καθώς και την συμμετοχή του ντοκιμαντέρ σε διεθνή

κινηματογραφικά φεστιβάλ. Παράλληλα, όλες οι συναντήσεις ηχογραφούνται με στόχο να δημιουργήσουμε μία βάση ηχητικών δεδομένων σε μορφή podcasts και να την αξιοποιήσουμε στο βιβλίο με ένα διαδραστικό τρόπο που να επιτρέπει στον αναγνώστη να ακούσει και να δει τις συνεντεύξεις. Σε όλη αυτή τη πορεία και τη διαδικασία – επειδή πρόκειται για ένα ζωντανό έργο – και στην προσπάθεια να το γνωστοποιήσω, οργανώνω κάποιες δράσεις όπως οι εκθέσεις στη Ρόδο, στην Κύθηνα, στη Σαντορίνη και κάποια άλλα δρώμενα για να προβληθεί και να παρουσιαστεί αυτή η προσπάθεια.

Αυτό σταδιακά θα επεκταθεί σε όλες τις περιοχές της Ελλάδας. Η ιδέα γεννήθηκε πρωτογενώς μέσα από τις αφηγήσεις του πατέρα μου, ο οποίος με την ιδιότητα του φωτογράφου και ερευνητή γύρισε τα περισσότερα χωριά της Ελλάδας τις δεκαετίες του 1980 και '90, όπως επίσης και μέσα από την προσωπική μου αναζήτηση και παρατήρηση των ανθρώπων και των συνθηκών τους στα καφενεία, στις πλατείες στα γλέντια του Αιγαίου, στους χειμώνες και τα καλοκαίρια τους.

Το αρχικό όνομα του πρότζεκτ ήταν και παραμένει «Ιστοριογράφημα στο Αιγαίο» και ήταν μια σκέψη και πρόταση του συγγραφέα και γνωσιολόγου Ιωάννη Τσάτσαρη, που τα βιβλία του και ο λόγος του έχουν αποτελέσει πυξίδα σκέψης για εμένα και ήταν ο λόγος που αγάπησα τόσο πολύ την Ελλάδα και ανέπτυξα την ανάγκη να την εξερευνήσω. Το επάγγελμά μου, μου έχει επιτρέψει να ταξιδέψω σε περίπου 70 με 75 χώρες, σε κάποια από αυτά σε συνεργασία με το *National Geographic*, που δίνει τη δυνατότητα και σε εμένα και στον Πέτρο να κάνουμε τέτοια project. Αλλά το ελληνοκεντρικό στοιχείο με μαγνήτιζε

και με μαγνιτίζει πάρα πολύ και βασικός υπεύθυνος - για να το πω χαριτολογώντας - είναι αυτός ο συγγραφέας. Η τρίτη αφορμή, που έχει να κάνει με την αισθητική και με πράγματα που μου έχουν ενεργοποιήσει τους αισθητήρες, είναι η πορεία της Δόμνας Σαμίου. Μου αρέσει η παραδοσιακή μουσική, μέσα από τα γλέντια και τα πανηγύρια. Η Δόμνα Σαμίου έκανε ένα ίδιο πράγμα μουσικά, ηχογραφώντας από άκρη σε άκρη όλη την Ελλάδα με ένα μαγνητοφωνάκι που είχε. Μόνη της είχε πάει σε όλα τα χωριά για να μπορέσει να κρατήσει ό,τι μπορούσε από την παράδοση, παίρνοντας την σκυτάλη από τον Σίμωνα Καρρά.

Αυτοί είναι οι τρεις πυλώνες, στους οποίους πάντα αναφέρομαι και από τους οποίους πάντα παίρνω πράγματα και έχουν γίνει ένα είδος πυξίδας και αφορμής. Επειδή πάντα όλοι μας έχουμε και πολλά προβλήματα και πολλές εκκρεμότητες και δεν έχουμε χρόνο, το 2018 θεώρησα ότι αυτό το μοτίβο δεν θα αλλάξει. Βοήθησε, (εντός και εκτός εισαγωγικών), και η περίοδος του κορωνοϊού οπότε και σταμάτησαν όλα. Εγώ είχα κάποιες ειδικές άδειες [σ.σ.: λόγω επαγγέλματος], ώστε να μπορώ να επισκέπτομαι τα νησιά και αξιοποίησα εκείνον τον χρόνο, που ήταν λίγο νεκρός, και όλη αυτή την ανάγκη που είχα να ξεκινήσω αυτό το εγχείρημα. Τώρα, μετά από 7 χρόνια, έχει σχεδόν ολοκληρωθεί.

Πώς προσεγγίσατε τους ανθρώπους που φωτογραφίσατε; Τους γνωρίζατε ήδη ή τους πλησιάζατε με την ιδέα και την δέχτηκαν;

Δεν υπάρχει ένα αυστηρό μοτίβο με το οποίο βρίσκω τους ανθρώπους. Με μαγνιτίζουν οι ιστορίες που δεν είναι δημοφιλείς. Ας πούμε οι αντιήρωες. Μπορεί, για παράδειγμα, να είναι γυναίκες ναυτικών, όχι οι ίδιοι οι ναυτικοί. Ή άλλα πράγματα που δεν έχουν προβληθεί. Δεν εστιάζω σε κάτι που είναι ήδη δημοφιλές. Μπορεί και να είναι και να έχει πολύ ωραία ιστορία και ασφαλώς θα το καταγράψω. Αλλά αυτό που κάνω είναι να μελετήσω, στον βαθμό που μπορώ, την εκάστοτε βιβλιογραφία, είτε από τοπικά περιοδικά, είτε από παλιότερες δημοσιεύσεις ή από τα ίδια τα νησιά που βγάζουν δικά τους έντυπα, από γλέντια, από ανακοινώσεις κ.λπ. Προσπαθώ να βρίσκομαι στο εκάστοτε νησί σε περιόδους που υπάρχουν έθιμα, όπως τα Καζανέματα, τα Χριστούγεννα, το Πάσχα, κάποια τριήμερα που συμβαίνουν πολύ ενδιαφέροντα έθιμα! Επομένως εξαντλώ λίγο τα περιθώρια της βιβλιογραφίας του εκάστοτε μέρους, εφημερίδων και περιοδικών σε κάποια μεγαλύτερα νησιά. Μια πρώτη προσέγγιση είναι να μάθω κάποιες πληροφορίες, αλλά, για να είμαι ειλικρινής, έχω διαπιστώσει ότι η μεγαλύτερη επιτόπια έρευνα γίνεται όταν είμαι εκεί. Ο λόγος που επιλέγω χειμώνα, ως επί το πλείστον, είναι ακριβώς επειδή υπάρχει περισσότερος χρόνος και ανάγκη μάλλον για επικοινωνία. Σε πολύ μικρά νησιά, όπως μπορεί να είναι το Αγαθονήσι, ή νησιά με πέντε κατοίκους, πάω στο καφενείο, που συνήθως είναι το μόνο ανοικτό τον χειμώνα, και ακούω και μαθαίνω ιστορίες από τους ίδιους εκεί. Δεν τους προσεγγίζω σαν κάποιου είδους αξιοθέατα, επειδή μπορεί να έχουν φωτογενείς φυσιογνωμίες. Πάντα θα προσεγγίσω χωρίς την κάμερα σε πρώτο χρόνο, έτσι ώστε να υπάρχει ένα πιο ειλικρινές και

αυθεντικό μοίρασμα σε επίπεδο γνωριμίας, πληροφορίας κ.λπ. Δεν είναι δηλαδή ότι «ήρθα, σε φωτογραφίζω, φεύγω, να ανεβάσω κ.λπ.». Οι άνθρωποι επιλέγουν τι θα σου πουν, πώς θα μοιραστούν το χρόνο τους και πώς θα μοιραστούν μια πληροφορία. Είναι για μένα προϋπόθεση να υπάρχει εμπιστοσύνη και οπωσδήποτε σεβασμός σε αυτό που οι ίδιοι θέλουν να πουν. Οπότε υπάρχει μια προσέγγιση συζήτησης και όχι μια συνθήκη συνέντευξης. Είναι κάτι που ούτως ή άλλως έκανα και έχω την πείρα, γιατί μου αρέσει να συζητάω με μεγαλύτερους ανθρώπους για διάφορα πράγματα, επομένως πηγαίνω εκεί και, εφόσον υπάρχει το περιθώριο, ο χώρος και ο χρόνος, στη συνέχεια αναφέρομαι και σε αυτό το εγχείρημα. Τους λέω τι κάνω και ότι θα με ενδιέφερε αυτή η ιστορία. Στις ιστορίες πολλές φορές προκύπτουν πολλοί ήρωες, από το ίδιο νησί, και αρχίζει και ξεδιπλώνεται ένας χάρτης πραγμάτων. Και κατά κάποιο τρόπο έτσι καταφέρνω να γνωρίσω κάποιες ιστορίες και κάποιους ανθρώπους και να προσχωρήσω στην «ενδοχώρα» της εκάστοτε κοινωνίας.

Υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες η μία ιστορία φέρνει την άλλη και από έναν αρχικό σχεδιασμό κάποιου αριθμού πορτραίτων βρίσκεστε με πολλαπλάσια;

Αυτό προκύπτει εννιά στις δέκα φορές. Είναι σαν τη Λερναία Ύδρα. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι όταν στην Τήνο συνάντησα τον κύριο Γεωργίου που όταν ήταν τεσσάρων έτυχε να γνωρίσει τον Χαλεπά και ο ίδιος έγινε μαρμαράς επειδή έχει όλη αυτή την αισθητική και την ιστορία η Τήνος, και ανεξάρτητα από αυτό, γιατί εκεί θα εστιάζαμε, είχε και μια καταπληκτική ιστορία. Κυνηγώντας παλιά τις κοπέ-

λες που ήθελαν και επιθυμούσαν, δεν είχαν άλλο τρόπο πέρα από τις καντάδες και τα γλέντια. Όταν ήταν 19 ή 20 χρόνων της έκαναν καντάδα μια κομπανία από πέντε άτομα κι επειδή ήταν Δευτέρα βράδυ ο χωροφύλακας τους έκανε αυτό που τώρα θα λέγαμε μήνυση. Έπρεπε να δικαστούν αυτοί και να γίνει κάτι σαν λαϊκό δικαστήριο στην πλατεία και να αποφασίσει ο δικαστής. Αυτός ο άνθρωπος ήταν εκεί επειδή τραγουδούσε και ο δικαστής λέει «μου είπε ο χωροφύλακας ότι ουρλιάζατε και ενοχλούσατε τον κόσμο», αυτοί απάντησαν ότι «εμείς ποτέ δεν ουρλιάζαμε, κελαιδάμε» και λέει ο δικαστής «ωραία, φέριτε τα όργανα να δω αν είναι κελαιδάμα ή αν είναι ενόχληση». Άρχισαν να τραγουδάνε και μετατράπηκε όλο αυτό σε πανηγύρι. Τελικά καταδικάστηκε ο χωροφύλακας!

Αυτή η ιστορία είχε βγει στις εφημερίδες της εποχής κι εγώ μετά αναζητήσα τους άλλους τέσσερις. Βρήκα έναν από αυτούς που ήταν μια άλλη περίπτωση και κάπως έτσι πήγα στον Πύργο, το χωριό της Τήνου, και βρήκα εκεί τον κύριο Αλεξόπουλο που είχε «πρωταγωνιστήσει» σε αυτή την ιστορία. Αυτό συμβαίνει συχνά!

Ποια είναι η γοητεία και ποιες είναι οι δυσκολίες στο να φωτογραφίσεις έναν άνθρωπο στον δικό του χώρο;

Ο κάθε άνθρωπος έχει μια ζωή ολόκληρη, ίσως δύσκολη, με πολλά στοιχεία, την οποία κι εγώ δεν μπορώ να την αντιληφθώ μέσα σε δυο τρεις μέρες που μπορεί να συναντήσω κάποιον, ούτε να τον προβάλλω σαν κάτι άλλο. Επομένως με είχε προβληματίσει το τι επιλέγουν και πώς επιλέγουν να μου το πουν. Και μάλλον δεν θα πουν μια πιο – as πούμε – σκοτεινή πλευρά της ιστορίας τους, αλλά την πιο ένδοξη.

Κι επειδή όλο αυτό ήθελα να έχει μια αυθεντικότητα και μία ειλικρίνεια και μια ευθύνη στο τι προβάλλεις και τι λες και πώς το λες και ήθελα να γίνει βιβλίο, δεν θα ήθελα να μείνει κάτι που θα ήταν επιφανειακό, αλλά κάτι που θα είναι τεκμηριωμένο και όσο πιο σοβαρό γίνεται, σε επίπεδο πληροφορίας. Οπότε με απασχολούσε πώς μπορούσε να αποτυπωθεί αυτό. Με ένα κοντινό πορτραίτο δεν αποτυπώνεται, αν και το βλέμμα λέει πολλά, χωρίς όμως να αποτυπώνει τόσο πολύ την ιστορία. Οπότε σκέφτηκα ότι εφόσον αυτοί οι άνθρωποι μου φωτίζουν μία πλευρά της ιστορίας τους – δεν μου τα λένε όλα – κάπως πρέπει να αποτυπωθεί αυτό στη φωτογραφία. Έτσι κατά τη διάρκεια του project, επέλεξα αυστηρά το περιβαλλοντικό πορτραίτο που θα αφορούσε ως επί το πλείστον τα εργαστήριά τους, το χώρο που σύναζαν, το καφενείο, όπου είχαν ουσιαστικά ζήσει ένα πολύ μεγάλο μέρος της ζωής τους και χρησιμοποιήσα μια εξωτερική πηγή φωτός – όλα τα πρόσωπα έχουν έναν ομοιογενή φωτισμό. Από την άλλη πλευρά όμως, έχεις κερδίσει την εμπιστοσύνη αυτών των ανθρώπων και σε έχουν βάλει μέσα στον χώρο τους, που ενεργειακά είναι πολύ ιδιαίτερος, είναι «δικός τους». Στη Δονούσα μπήκα στο σπίτι μιας γιαγιάς, όπου δεν είχε μπει καν η εγγονή της. Γι' αυτούς είναι το καταφύγιό τους. Μπαίνοντας εκεί δεν είναι ότι βγάζεις μια γενική εικόνα και γίνεται κάτι ιδιαίτερο. Οπότε με την εξωτερική πηγή φωτίζω το πρόσωπό τους και αυτά που φοράνε, που σημειολογικά είναι και αυτό που μου φωτίζουν εκείνοι κατά κάποιο τρόπο, μέσα από αυτά που μου λένε, και όλο το υπόλοιπο έχει στοιχεία αλλά είναι ελαφρά ανεστίαστο και λίγο πιο σκοτεινό, επειδή είναι πράγματα που δεν έχουν επιλέξει να τα μοιραστούν. Είναι σαν να είναι backdrop

[σ.σ. φόντο] η ζωή τους, στη στιγμή που επέλεξαν να μοιραστούν κάτι. Κάπως έτσι κατέληξα σε αυτή την τεχνική, για να οπτικοποιήσω αυτό που αισθανόμουν.

Προτιμάτε τις λήψεις στις οποίες ο άνθρωπος κοιτάζει εσάς απευθείας ή αυτές όπου κοιτάζει κάπου αλλού;

Δεν τους καθοδηγώ. Μπορεί να έχω βρει ένα σημείο που μου αρέσει σε επίπεδο κάδρου. Προτιμώ να μην με κοιτάνε, αν και κάποιοι που κοιτάνε έχουν φοβερά έντονο ύφος, αλλά τελικά αφήνω να είναι όπως αισθάνονται. Γιατί ένας χαρακτήρας όταν νιώθει αμήχανα, αν τον βάλω να με κοιτάζει, θα είναι αμήχανο και το βλέμμα. Ένας πολύ σίγουρος ή γεμάτος αυτοπεποίθηση χαρακτήρας θα σε κοιτάζει και αυτό αντανακλά και τον χαρακτήρα του. Άρα είναι σε έναν «ελεύθερο ρόλο» και πολλές φορές και όσο μιλάμε βγάζω τις φωτογραφίες και απλά έχω ρυθμίσει την τεχνική πηγή φωτός.

Γιατί πιστεύετε ότι γοπετευόμαστε οπτικά από το πιο «παλιό» ενώ ζούμε και εργαζόμαστε σε σύγχρονα περιβάλλοντα και με σύγχρονα μέσα; Γιατί δεν θα μπορούσε η προσωπογραφία να έχει σύγχρονο και όχι παραδοσιακό ύφος;

Αναρωτήθηκα κι εγώ με αφορμή την ερώτηση και κατέληξα στο ότι είναι ένα Οιδιπόδειο σύμπλεγμα, κάτι που μας συνδέει μας ενώνει και μας μαγνητίζει, με τους δικούς μας προγόνους, ότι έχει να κάνει με καταγωγή, με προέλευση. Και έχει επίσης να κάνει και με ένα συγκινησιακό πλαίσιο - τουλάχιστον σε εμένα έτσι λειτουργεί- μέσα στο οποίο

σου δίνεται η δυνατότητα και η ευκαιρία να δεις όλες τις φάσεις της ζωής και το πώς και πού καταλήγουν. Και όλο αυτό το ταξίδι και όλη αυτή η παρατήρηση μπορεί να σε κάνει πολύ πιο παρατηρητικό και σοφότερο, εντός εισαγωγικών, με την έννοια ότι και η αποδοχή της ηλικίας είναι μια σύνδεση με τον κύκλο της ζωής και την ολοκλήρωσή της.

Για παράδειγμα, συνάντησα έναν άνθρωπο στην Αμοργό που ήταν 93 ετών και δεν έβλεπε, ούτε άκουγε, ούτε μπορούσε να περπατήσει. Σε εμένα φαινόταν λυπηρό και είναι κάτι που στα 35 ή 40 δύσκολο το αποδεχόμαστε, εκείνος όμως μου μίλησε και όταν τον ρώτησα ποια ήταν η πιο ευτυχισμένη περίοδος της ζωής του, γιατί είχε ζήσει πάρα πολλά, με απόλυτη βεβαιότητα και σιγουριά και με όσο κουράγιο είχε, μου είπε ότι ήταν αυτή η στιγμή, εκείνη η στιγμή που ήμασταν εκεί, επειδή μπορούσε να αισθανθεί «γιατί δεν έβλεπε καλά» τα εγγόνια του και τους γιούς του και όλο αυτόν τον κύκλο ζωής.

Οπότε η τρίτη ηλικία δεν είναι απλώς φωτογενής λόγω φυσιολογικής, αλλά μας μαγνητίζει αυτό ακριβώς. Συναντώ ανθρώπους με φοβερές ιστορίες ζωής, αλλά μπορεί να πω «εντάξει αυτός έχει άλλα τόσα χρόνια ζωής μπροστά του». Είναι σαν να βιάζεσαι να μάθεις κάτι, σαν να σου παίρνουν ένα βιβλίο από τα χέρια και να λες «μια στιγμή να διαβάσω το τελευταίο κεφάλαιο».

Έχει σημασία η παρουσίαση μιας φωτογραφικής δουλειάς σε πιο εικαστικό πλαίσιο; Σε έναν εκθεσιακό χώρο;

Απόλυτα. Είναι αναγκαίο. Ο ρυθμός, η ταχύτητα και η βιασύνη και με-

ρικές φορές και η προχειρότητα με την οποία εμείς οι ίδιοι επεξεργαζόμαστε ή βλέπουμε ή παίρνουμε πληροφορία, εξαφανίζει την ανάγκη για διάδραση, να πιάσεις ένα έντυπο, να το δεις ή να του δώσεις χρόνο. Είναι αδιανόητο το πόσο πολύ πια μπορεί και να μην θέλουμε να ταξιδέψουμε επειδή έχουμε δει ένα μέρος τόσες πολλές φορές. Είναι ουσιαστικά σαν να καταρρίπτεται ένας αισθητήρας μας. Ένα από τα ελάχιστα εργαλεία που έχουν απομείνει είναι μια έκθεση γιατί η έκθεση έχει διάδραση, η διαδικασία να το τυπώσεις, να το προβάλεις, να το επικοινωνήσεις, το να βλέπεις πώς βλέπει ο κόσμος μια δική σου προσπάθεια, όλο αυτό με τίποτε δεν μπορεί να γίνει ψηφιακά. Είναι ένας άλλος κόσμος, αναλογικός, που θεωρώ ότι δεν μπορεί να αντικατασταθεί με τίποτε και από τίποτε.

Πώς θα συνεχίσουν οι «Προσωπογραφίες»;

Οι προσωπογραφίες είναι ένα μεγαλύτερο project που (ξεκινώντας από το Αιγαίο όπου ήδη καλύψαμε 68 νησιά) στοχεύει να ενσωματώσει όλη την Ελλάδα: Ήπειρο, Βόρεια Ελλάδα, Κρήτη, Πελοπόννησο. Όπως το πρώτο μέρος λέγεται Μαγαβού - Ιστοριογράφημα στο Αιγαίο, στη συνέχεια θα έχουμε Μαγαβού - Προσωπογραφίες της Κρήτης κ.ο.κ.

Παράλληλα, ξεκινώντας ήδη από τις αρχές Ιανουαρίου του 2024 πραγματοποιείται, ένα παρόμοιο project, με φωτογράφιση των διαφορετικών φυλών των Ιμαλαΐων σε συνεργασία με εθνογράφους και με την υποστήριξη του New York - Abu Dhabi University και άλλων φορέων, ξεκινώντας από το Νεπάλ. Αντίστοιχα θα πραγματοποιήσω

